

Цар Јустинијан I са свитом - мозаик у базилици Свети Витале у Равени (Италија)

Довитљивост плаћена главом

Најновија истраживања Царичиног града усмерена су ка становима обичних људи. – У припреми је каталог свих предмета откривених од 1912.године

Недалеко од Лесковца, на једном узвишењу између две речице, окружен шумама и пашњацима, ван домашаја савременог живота, стоји Царичин град. После дужег прекида у истраживању, археолози су се вратили на локалитет познат по прелепим мозаицима, базиликама и по причи о царици и несрећном свињару.

Јустинијана Прима - улаз у Царичин град

Предање каже да се царица по којој је утврђење добило име заветовала ономе који доведе воду у у град. Неки причају да је промућурни, али царице ипак недостојни свињар, коме је то пошло за руком, платио главом своју довитљивост. Други опет кажу да је царица побегла са свињаром, али их је после извесног времена сустигла потеря коју је за њима послао гневни цар, њен отац.

Са становишта историје и археологије догађаји су, ипак, текли другачије.

Царичин град је подигао чувени византијски цар Јустинијан I (527–565) у близини места свог рођења. Састојао се од три целине – Акропољ, Средњи град и Доњи град – опасане посебним бедемима и кулама. Био је то велики центар, црквено и административно седиште целог северног дела византијског Илирика – каже Вујадин Иванишевић, научни сарадник Археолошког института Српске академије наука и уметности.

Царичин град – мозаик

- Колико дуго се истражује Царичин град?

- Прва ископавања су везана за 1912.годину. Прекинута су ратовима, да би их 1936. обновила Краљевска академија наука. До почетка Другог светског рата, истражени су архитектура и пластика Горњег града и нађениостаци царске статуе која је стајала у средини великог кружног трга. после краћих или дужих прекида, истраживања су обновљена у сарадњи са француским археолозима заинтересованим за византијску цивилизацију. Та сарадња траје и данас. Од 1991. године до 1997. трајала је последња пауза у ископавању, а сада смо поново на Царичином граду.

Новац цара Јустинијана I
(један од првих римских императора
који је на анверсу имао угравиран симбол крста)

- Шта је предмет најновијих истраживања?

- Стамбена архитектура. Када је реч о византијској цивилизацији углавном намо све о црквама, војним и јавним зградама, али о становима обичних људи врло мало. Показало се да је овакав смер у истраживању пун погодак. Већ је пронађено неколико хиљада предмета. Посебно се ископавају бедеми на месту где је водовод улазио у град. Закључили смо да је аквадукт органски везан за кулу и да су у исто време грађени и горњи и доњи град – каже Вујадин Иванишевић.

*Јустинијан I (или Анастасије I) у победничком походу
- Диптих од слоноваче (VI век) - Музеј Лувр*

- Колико дуго је живео Царичин град?

- Веома кратко, као сваки идеолошки пројекат. Замишљен је као црквено и административно седиште северног Илирика, али то никада у потпуности није остварено. Није имао економску подлогу, а надирала су и нова племена. Царичин град је у даху настао и у даху нестао. Последњи новац који се у њему користио датира из 615. године. Становници су почели да развлаче црквени намештај, да преграђују јавне просторије. Град се постепено празнио. У наредним вековима насељавани су само поједини делови рушевина.

Ostaci rimskih zidina - Caričin grad - Justinijana Prima

- У каквом је стању локалитет?

- Лошем. Највећи подни мозаик у Србији је прекривен вегетацијом, зидови су подривени водом. Огромна средства су била издвојена за конзервацију, а онда је одједном све препуштено корову. Хитно је потребно чишћење и заштита, иначе ћемо мозаике Царичиног града заувек изгубити – упозорава Вујадин Иванишевић.

Ове године, као што сазнајемо, треба да буде штампана трећа монографија о Царичином граду, а у плану је и израда великог каталога свих предмета откривених на Царичином граду од 1912. године, публикације без које више нико у свету неће моћи да пише или говори о рановизантијској цивилизацији.

Светлана Штрбац